

ORADEA-MARE (N.-VĂRAD)
18 aprilie st. v.
30 aprilie st. n.

Ese in fiecare duminică
Redacțiunea:
Strada principală 375 a.

Nr. 16.

ANUL XXIX.
1893.

Pretul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.
Pe $\frac{1}{4}$ de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei.

Hagi-Tudose.

Din volumul «Paraziții» premiat cu 5000 lei de Academia Română.

(Urmare.)

Par v'ați uitat pe sub scurteica Hagfului? dîse cti-
torul, rîdînd și ciupindu-și mustățile. Nu? Bine. Să
ve spui eu. Intr'o di, după slujbă,
stam de vorbă, mai mulți ênși și
cîteva cucóne. Hagful se uitase
intr'un jet: pândia o prescură. Pa-
racliserul, un drac și jumătate, îi arată,
jos, mai departe, inaintea noastră, o fir-
fircă de paispredece și-i dîse: «Jupân
Hagfule, mi se pare că dumitale ți-a
căcut, la miruélă». Hagful sări in ca-
pul óselor; s'apropie de firfircă, o țin-
tut cu ochii încât să-i fi dat cu piciorul
n'ai fi mutat-o din loc; intinse mâna;
dar când se aplecă pe jumătate, pe noi
cari eram in spatele lui, bărbați și co-
cóne, ne bufni un rîs strașnic, și rîdi,
și rîdi... Hagful își uitase acasă turul
pantalonilor... și de rîsul nostru nein-
drăsnind să se aplece până la firfircă,
se uită lung la dînsa și, cu lacrămile
in ochi, eși din biserică, mormăind; «a
mea erál a mea erál!»

Paracliserul șciea dela nepóta Ha-
gfului, că Hagful de dece ani taie din
turul pantalonilor ca să-i cîrpescă pe
jos când se cosesc. Și scurteica i-a fost
încă-odată p'atât de lungă, dar o scurta-
se mereu pe la póle ca să-și încâputeze
mâncile.

III.

Fum pe coșul Hagfului nu s'a po-
menit. Póte viscolul să ridice nămeții
până la streșini; pot apele să inghețe
tun. Tréba lor. Hagful nu vrea să șcie
décă crépă petriile de gerul Bobotezei,
nici décă in iulie turbézá cîinii de căl-
dură. Iérna tremură, véra gáfue.

In tótă vieța lui de cîte-ori nepótă-
sa, care trăia aciolată pe lângă dînsul,

ii pomenia ca, la crăciun, să taie și ei un porc, ca tot
creștinul, bătrînul respundea:

— Îmi face reu, nepótă, s'auđ cum guiță. Imi
face reu, c'asă sînt eu, milos.

— Cumpără-l, nene, tăiat gata.

Décă așa îl aducea din cuvênt, Léna, inghițind in
sec, cu gândul la șorici, bătrînul respundea liniștit:

GEORGE BARITIU.

— Un porc... carne multă! Se strică, căci numai doue guri sîntem.

Veniă Paștele.

— Să înroșim și noi oue, îi dicea Léna.

— Ce prostie! Oue roșii? Nu e mai bine să le mâncăm próspețe? Oue roșii, oue ținute.

— Să roșim puținele.

— Decă roșim puține, ardem focul degéba, cum-părăm d'a surda băcanul. Cheltuélă zadarnică. Vremuri grele!

— Dar... o ciosvêrtă de miel...

— Miel? Ce fel miel? Cum miel? Paștele prea e în véră; mielul miróse a óie.

— Ce pustia de véră, nene Tudóse, nu veđi că plouă și fulgueșce?

— Ei, fulgueșce, fulgueșce... tu nu veđi că nu ține? Unde ține? Cum cade se topeșce. Eu mor de căldură. Uf! uf!

— Și eu mor de frig.

— Mori de frig... crăpil! Așá te-am pomenit: la-comă și nemulțămítóre!

Léna tace și inghite în sec; e săracă și n'are pe nimeni. Tace, căci bêtărânu când se mánie strigă, trăn-teșce ușile, ocoleșce cele doue odái, apoi se aruncă în patul de scânduri și se vaetă până la mieđuul noptii, făcendu-se că-ș uită să-i dea și de pâne.

De mic copil Hagíul fusese copil cu minte și așeđat; nu i s'auđiá gurița, nici pașii; nu rupea pantofii; nu-ș hărtăniá rochița. Pe ce puneá mánă, puneá bine.

Când ajunsese calfă la gătănărie, vorbiá frumos și cu patimă decă incepea să se laude, în mijlocul tovarășilor sei.

— De când eram de o șchiópă pricepusem lumea, le dicea el; și înțelesesem bine de tot că o cărpă din gunoi este o muncă de om peste care te faci stăpân decă o pui d'o parte. Și decă mama-mi dádea un ban de trei, ca să-mi iau un simit, eu me uitam în ghiozdan: de aveam felia de pâne, sănătate bună, aveam ce mâncá. Nu te sature cu pâne, ce-ți trebuie simiți? Și puneam banul bine. Și un ban peste altul fac doi, peste doi decă pui altul, fac trei. Rídeți voi, rídeți. Dar vên-turați banii în mánă și veți simți ce recóre ve face când ve e cald și ce cald ve ține când ve e frig. Destul e să te gândești ce poți face cu banii, pentru ca să și guști bucuria lucrului pe care nu l'ai cumpêrat. Și decă ai simțit bucuria... de ce să-l mai cumperi? Rídeți voi, rídeți, dar ce lucru póte fi mai luminat decăt un jeric de galbeni întinși pe o mésză? Voi rídeți, rídeți cu hohote, dar sún-teți niște risipitori, și în vieța vóstră n'o să gustați adevêrata bucurie... bucuria banului!

Intr'o ăi, o calfă, vedendu-l cum tremurá și cum i s'aprinde ochii când vorbeșce de bani, i-a ăis în glumă:

— Strîngi tu, bâte, strîngi, și într'o ăi... fiut... fiut... p'ací l'e drumu... și iai de unde nu-s!

Tudose, auđind acéstă neleguire, s'a ridicat în vêrful piciórelor, a înceștat pumnii, i-a adus la gură, și a strigat, închidênd ochii:

— Numai când veți vêrî tot pămêntul în busunar, numai atunci veți furá și banii mei! Așá să șiti! Așá!.. că n'am bani, n'am chioră lăscăe; p'ășá vremuri nu poți să ai.

În sfêrșit Tudose munciá, strîngea, nu bea, nu ochiá prin mahala, mâncá pâne cu bragă, și a ajuns, după ăece ani, la parte, după alți cinci, tovarăș cu stăpânul seu.

În cei dintêi ani de tovarășie, slăbise, îngălbenise, îmbêtărânise la 30 de ani; de frică și de grigi, boliá pe

picióre. Fostul seu stăpân l'a luat la mésză la el ca să-l mai îndrepte, ca să-l mai înveselésză. Și ce frumos mâncá! Oscior peste oscior și nimic pe oscior.

Se mai întremase. Erau cu toții pe érbă verde, serbătóring și udând cu pelin ăiua de întêi maiu. Fostul seu stăpân îi aduse vorba:

— Tudose, nu vrei tu să-ți găseșc o fată bună, de trébă, cu ceva zestre; ei, și șcii, un copil, un copil, doi, te mai învioréză, ai pentru ce trăi.

— Nu se póte, jupáne, nu se póte! respunse el. Femeia, copiii, cer demâncare, vesminte, invêtură... și n'am ăe unde. Ce bruma am sînt în negoț, și banul din negoț este al or-cui ar voi să te înșele.

— Tudose, bâte, nu vorbi cu pécac, să nu vorbești într'un cias reu.

Grozav i-e frică de ciasu-reu. Și-a strins ferme-neóla la piept, apoi a mormăit încet și pe gânduri:

— Nu se póte jupáne... copiii cer pâne, îmbrăcăminte, invêțătură, și femeia... rochii... plimbare... scurteică de tibet... fuste în gherghef... nu se póte jupáne... să me cređi că nu!

IV.

Oh! ce fericire a simțit Hagíul când a remas singur stăpân în prăvălie! În prima ăi l'au apucat căldurile; obrajii îi ardeau; capul i se încinsese; ochii îl usturau; la fie-care cias trebuiá să iésză din prăvălie și s'o privésză pe dinafară; îi da ocóle; îi cercetá încáperile și zidurile cu d'amêruntul; se ridicá în vêrful piciórelor ca să-și arunce privirile până pe acoperișul ei. Prăvălia erá, pentru el, copilul mic, gras, rumen și frumos, iar el adevêratul părinte fericit că are pe cine mângăiá! Prăvălia, pentru el, erá femeia fermecătóre, iar el adevêratul nebun care-i da în genuchi, cu ochii închiși și cu inima speriată.

I s'a isbândit cel mai mare vis și singurul vis de pe lume! A remas singur; ale lui sînt sculurile, jurubițele și ghemurile de gătane; ale lui rêsboele, rodanele și maldărilor de lánă; numai el singur deschide teșghéoa; numai el singur tocmeșce, face prețul, și primeșce, numai în mánă lui, banii, frumoșii și rotunđuii bani!

În prima séră când a zăvorit ușile și oblónele, ochii îi jucau în tóte părțile, muștrând pe ucenici de fie-ce mișcare:

— Încet, încet, încetinel, că ușile nu sînt de fier!

— Ia séma, trândavule, să nu spargi gémurile, că nu sînt de fier!

— Nu trânti oblónele, ponivosule, că nu sînt de fier!

— Încet, încet cu lacătele, mototolule, că nu sînt... și decă sînt?... au bróscă, au meșteșug, costă parale!

De ăece-ori s'a întors din drum ca să-și mai privésză încá odată, încá odată, încá odată, prăvălia sa, nemărginita sa fericire. La cea din urmă óră a privit-o lung, a suris, i s'au umplut ochii de lacrimi ș-a plecat, mormăind:

— Mititica, este tristă si ea; cu oblónele în jos, cu ușa închisă, par că ar fi un om care a închis ochii! Dar când se crepă de ăiua, face ochii mari, cât gémurile ei, și par că vorbeșce, momind pe toți trecétorii să între într'ensă, să-i dea o bună ăiua, și să-i têrguésză câte ceva. Lingușítórea!

(Va urmá.)

Gândul.

— Sonet. —

Ge e gândul?... Sbor fantastic spre o lume depărtată,
Mângâiere ce 'ncăldește, vis iubit, fermecător,
Care lăgână simțirea, ne răpește și ne 'mbătă
Și 'ntr'o clipă ne transportă spre trecut séu viitor.

Ce e gândul?... Un prieten care vecinic ne iubește,
Umbră care ne urmărează dela lăgână la mormânt;
In primejdie séu slavă, tot'dauna ne 'nsoțește,
Dând putere și credință, făr' a spune un cuvânt.

Ce e gândul?... Fulger iute ce ne-apropie îndată
De-un minut de fericire, de-o ființă adorată,
De vr'un loc séu de vr'un lucru, ce dorim a mai vedé.

Gândul, credincios și dulce, nici odată nu me 'nșelă,
El me duce cătră dănsa, cu a vântului iutelă;
Gândul a ramas, in lume, totă fericirea mea!

CAROL SCROB.

Suvenirii dela manevre.

(Urmare.)

Gradul de cultură in munți e inferior, școlile nu se pot frecventă érna din cauza ométului, véra păzesc pruncii vitele, apoi unii locuiesc și prea departe de școlă. *Tout comme chez nous!*

Dela Köflach in sus dai tot mai des de acelea ființe vrednice de compătimit, care remase înderēt in desvoltarea corporală și spirituală, îți fac un aspect de tot trist, sânt biéții cretini. In genere locuitorii de munte au trăsături mai dure și față neespresivă.

Cășile in munți sânt de lemn, acoperite cu paie ori cu șindilă și se impart in așa numita «Rauchstube», pentru culină și slugi. Aici, cum am vădút pe «Stub-alpen» și in Feistritz este o vatră mare, pe care se face foc și se ferbe; fumul se înalță liber și ese pe niște găuri deasupra; mai este apoi o odaie (Stübel) pentru familie, o cămară și o tindă (Laube).

Slavici își bate joc de hrana românescă, care consistă din mămăligă, fasole, linte, cepe, crastaveți, pepeni, curechiu și pome¹ și dice, că Romanii, cari și-au impus ființa lor atător popóre (so vielen Völkern ihr Wesen aufprägten) erau fără indoélă ómeni țapeni, (keine schwächlichen Menschen), dar el nu crede, că decă ar fi avut hrana românescă, ar fi putut inflorí. Românul mânâncă arareori carne, carne de vită mai nici odată, și chiar familii mai cu dare de mână rod câte un an întreg la un porc. Lumineca și in serbători își permite câte-odată o găină, arareori o rață séu plane o găscă. — Așá dice Slavici, ceea ce presupunénd, că e adevérat, eu am aflat, că Stirianul din munte, ba chiar și cel din vale nu trăește nici așa de bine ca și românul. Și el mânâncă la șterz de fărînă de mălaiu și nu-i ved ochii carne cu anii întregi. — Dar mergénd mai departe eu am aflat, că și Romanii tocmai când erau in flóre trăiau mai simplu și când incepură a fi gurmanđi incepură a decădé. «Neben dem Brei und Brot war früher die vegetabilische Nahrung die vorherrschende, Fleischspeisen dagegen weit seltener, als in der späteren Zeit

und bei uns. Die einfachste Kost bildeten Bohnen (fabae) und Zwiebeln (cepae); nach ihnen noch der echte Römer von echtem Schrot und Korn, z. B. der ältere Cato».¹

Trebue să me rog de iertare, că m'am abătut dela temă, dar cetisem tocmai dílele aceste cartea lui Slavici și intre alte bazaconii aflând și pasagiul de mai sus despre hrana românului — nu m'am putut răbdá să nu-l amintesc acá in legătură cu nutreméntul stirianului.

Prin Voitzberg am trecut numai in fugă, ca cei ce au dușmanii in spate. Voitsberg erá odinióră un centru infloritor de cultură romană in provincia Noricum. Astăđi are vr'o 3000 de locuitori.

Inaintând de acá spre Köflach, am ținut un mic «rast», unde s'au dat dispozițiile pentru ridicarea posturilor. Aici am predat și eu inspectiunea batalionului. N'am avut să raportez numai despre un marod, un rezervist, care căpétá sgârciuri in picioare.

Compania mea primí porunca de a ridicá un post cu 3 «Feldwache»² spre nord-ost dela Köflach. Căpitanul ni-a dat voie să ne facem foc și să ne încăldim conserve de gulyás, ce aveam cu noi. Erá vremea, căci trecură deja 5 ore. Eu ajunsei, ca comandant, cu ómenii mei lângă o casă țerânescă, unde am aflat apă ferbinte, in care ne-am încăldit conservele. Țeranul, un om cum se cade, ne-a dat pentru un preț bagatel pâne și «most» (vin de pome), iar eu mi-am împărțit intre feciori restul de țigări. In Köflach voi căpétá altele. Nici odată n'am mâncat cu atâta poftă, ca și acuma. Pe 6 ore aveam poruncă să ne raliem iară la «straza de nainte», de unde apoi am dat spre Köflach, sosind acolo tocmai când se invéluiá điuva cu nóptea.

Köflach e un orășel cam ca și Beinșul și e renumit de cărbunii de petró, ce se află aici. Minele s'au descoperit inainte de o sută de ani, dar nime nu le-a exploatat. Așá in anul 1818 s'au scos tot anul abia 300 măji de cărbuni, astăđi se transportézá đilnic cu decile de mii. O altă insemnătate are, că aici sânt cel puțin 40 de birturi.

Compania mea fu incvartirată la un brutar. Intr'o șură s'au așternut pe jos paie și aici și in podul șurii s'au aședat feciorii la odihnă. Voluntarii de pe la alte companii și-au luat odăi prin oraș, noi inse purtam comanda și respunderea câte la un peloton și căpitanul nu ne-a permis să locuim afară de rayonul companiei, cu tóte că eram améndoi pe spesele proprii. «N'am ce ve face, de-ți căpétá la brutar odaie, bine, de nu, trebue să durmiți și voi pe paie». Porunca e poruncă, aici nu e scăpare. Brutarul o fi avénd sigur oficeri in cvartir, noi venim târđiu. Ne-am inșelat, căci iaca ne vine gazda inainte și ne ofere o odaie. Căpitanul teméndu-se ca nu

¹ Dr. Kopp «Römische Privaltertümer».

² Neavénd la mână un «reglement» românesc, nu știu terminii adecuați pentru noțiunile aceste militare și traduceri arbitrare nu vreau să fac, căci me tem să nu pătesc ca cel ce in 1858 făcú astfel de traduceri: Bewegung=«comocione», Bürger=«pulgeru», Durchmarschieren=«trekare», Fluss=«apa fugendu», Freiheit=«slobozne», Führer=«dukendu», Krieg=«bataja mare», Krieger=«woinik», Lunge=«zigarica alba», Schneider=«șneider», Überläufer=«Fugaritu», voraussehen=«nainte weda», Vorposten=«straza de nainte», Wohnung=«lokumentu», Das Halsstreifen nicht rein=«strafia della krawata nui kurat», der Fussboden schmutzig=«pament e nelaut», Die Fenster nicht rein genug=«ferest nus baș kurate», Die Zimmer zu wenig gelüftet=«Sobilje nus baș venturate» etc. V. «Praktische vorübungen zur leichteren Erlernung der serbischen u. romanich. als Regimentssprache für rein milit. Zwecke, gehalten in der Mundart des gemeinen Mannes».

¹ «Die Rumänen in Ungarn, Siebenb. u. der Buk.» pg. 32.

cumva gazda «să remăe de pagubă» i spune, că noi n'avam competență și că pentru odaie are drept să cêră dela noi, ce va află de cuviincios. «Lasă numai după mine» — i respunse brutarul și ne invită să-l urmăm in etaj. Aici eră pregătită o odaie mobilată cu gust și o mész așternută pentru mănări reci, câteva butelii Kerschbacher și o șatulă de «britanica». Al das lass' i mir g'fallen» esclamă camaradul meu stirian.

Ospitalitatea brutarului voluntarofil îmi va rămâne pururea in amintire. In țeră străină, unde tôte se dau pe bani, mi-a fost acêsta o surprindere neașteptată.

Intramați astfel, am uitat iară greutățile dîlei, ne simțiam sprinteni de par că am fi fost in stare să jucăm o nôtepe intrégă.

«Quis post vina gravem militiam ... crepat?»

Hor. Carm. I. XVIII.

Și ne-am luat la berărie unde banda militară concertă tocmai. Aici am convenit cu ceialalți camaradi, cari toți șcieau să povestescă lucruri minunate din aceste doue dîle de manevre.

Diua următoare eră dî de duminică și dî de re-paus. Am mers să me rad, mi-am dat să-mi cósă cureua dela baionet și m'am dus apoi și la biserică. După mędădî am petrecut vremea lângă biliard și mai un păhărel de vin. Unde sînt atâtea crășme ca și in Köflach, nu vii in confuzie cum să-ți petreci vremea.

Luni dimineța am părăsit Köflachul, luându-ne remas bun dela ospitalul nostru patron. De astădată am remas singur, căci camaradul meu se imbolnăvise și fu espedat îndêrēt la Graz.

Nôtepe următoare aveam să o petrecem pe șeua muntelui Stubalpe și anume batalionul nostru eră să vină la birtul numit «Stübler». — In Köflach făcusei cunoșcință cu administratorul bunurilor firmei Morocutti, care avea să mērgă și dēnsul pe același timp la «Stüb-ler» și fiind că birtul eră sub administrațiunea lui, mi-a oferit pat pe nôtepe viitoare. Căci dîcea el «noi siamo fratelli» și avea o bucurie nebună, că eram in stare să vorbesc cu el puțin italieneșce.

Dela Köflach drumul duce in sus pe lângă un pēriu, așa numitul Sallabach, care se aruncă in jos clotind și spumegând, cu o iuțelă furibundă. Apa are aici o cădere neindatinată, cu tôte acestea forța ei, precum am luat sēma, nu se exploatează in deajuns. Ici cole veđi câte o móră séu un firez. Acuș ți se deschide îndêrēt o panoramă admirabilă. Tôte locurile, prin câte am trecut deja, le veđi, decă te întorci, inaintea ochilor și biserica din St. Johann se inalță ca o regină dintre celelalte obiecte.

Acuș se apropie, din drēpta și stînga, munții ca și niște păreți atāt de-aprópe de-olaltă, incāt pēriul și drumul abiá mai au loc intre ei. Vegetațiunea incepe a fi mai slabă. Arnica, clopoțele și scai se află in mulțime mare.

Sosim la Salla, comună ce zace intr'o căldare la o înălțime de 865 m. peste suprafața mării. Köflach are 442 m. Aici ne-am urcat cu degraba pe vērful dealurilor, ce impregiură căldarea, să primim cu foc omoritor dușmanii, ce ne urmăriau. Și am reușit a-i «nimicî» total. N'aveau scăpare din acest defileu strimt, ale cărui înălțimi noi le ocupasem. După luptă am făcut apoi pace, ca de aci inainte cu puteri unite să dăm pept cu brigada 12, ce veniá dela Klagenfurt, și cu care curēnd aveam să ne intēlnim.

In Salla ne-am restaurat nițel, ca să ne întărim

pentru partea cea mai grea a marșului, ce-l aveam încă inainte.

Drumul dela Salla până la birtul «Gaberl» aședat pe șeua muntelui, mi-a fost dóră cel mai greu dintre tôte. Greutatea și-o pôte inchipui ori cine, decă voi spune, că Gaberl are 1551 de metri. Sórele ne pârjoliá in cêfă și trebuî să ne scutim cu năfrămile aduse cu noi (Nackenschutz Tuch). Colóna apărea din depártare ca o pânză albă, ce se mișcă undulând in sus. Mi se uscase limba in gură și me siliam insedar a-mi aliná setea cu acidul de citrom, ce-l luasem cu mine. «Rast» urile scurte deveniau mai dese și soldații obosiți se aședau momentan pe marginea drumului. Dela fruntea colóniei se invērtiau in aer o mulțime de mâni ținēnd cravata, un semn, pe care și noi l'am dat mai departe, și care va să dîcă că comandantul colóniei ne-a permis luarea cravatei dela grumazi. Câte un isvor, ce apărea sporadic din marginea drumului, eră luat sub asalt, dar apa diferită incepū a culege jertfe; mai mulți căpētară diarrhée. Eu am scăpat de ea prin chocolata, ce o mână dragă, in Graz, mi-o băgă, așa dîcēnd cu sila, in busunar.

(Finea va urmá.)

A. ONIȚA PAUL.

Vin' cu mine.

Vin' cu mine copiliță
In pădure la isvor,
Să bem apă din coșiță,
Să ne mai trecă de dor.

Vom bé doi din o coșiță,
Tu și eu, noi amēndoi;
Tu îmi dá câte-o guriță,
N'a fi nime lângă noi.

De nimică nu te teme,
Luna-i mândră, timp frumos,
Iar prin aer mișc' a lene
Al acașilor miros.

Vom ședé pe iérbă verde,
La isvor sub fagii 'nalți;
De-a amorului dulcețuri
Ne-om simți lin legănați.

Printre ramuri păserele
Vor cântá cātece dulci,
Tu-i ședé 'n brațele mele
Și nu-i vré să te mai duci.

I. H. LONGIN.

C u g e t ă r i.

Omul adevērat mare, măreșce tot ce se află in giurul seu.

O Lētrânețe primită cu sinceritate, este o a doua tinerețe.

Banii ce îi ai represintă libertatea, aceia după cari alergi — sclavia.

Rugăciunea,

Un război vesel.

Comedie într'un act, de Melerville și Carmouche.

(Urmare.)

Laroz (vădând-o.) Și cealaltă deasemenea!*Lauternik (asemenea.)* Iaca! touă stele! (*frecându-și mâinile.*) Are se fii de touă ori! Oh mein liebe herz!*Laroz (aparte.)* Cum naiba să ies din incurcătură?*Lauternik.* Dute! dute tracul meu! lasene zingur!*Laroz (a parte.)* Atâta s'ajungi tu! (*Tare.*) Póte că vei avé trebuință, să-ți ajut eu, la răpire...*Lauternik.* O nein! O duc repete până la pariera sui pe tumeii într'un trasur... ș-apoi...*Laroz (aparte.)* Auđi moroiul!*Lauternik.* Tar dute odat! tac are să tintelneșt un patrul are să ti iei... tu n'ai pilet de foc...*Laroz (aparte.)* Ah! déc' aș puté pune mâna pe bilețelul meu!*(Se aude în orchestră, în surdino, o arie de trompetă.)**Lauternik (se uită în fund și revine.)* Docmail iaca una! A tracului tracon! are se te pui la tuba!*Laroz (luându-l în brațe și apăsându-i busunarele.)* Ah! prea iubitul meu sergent! scapă-me! ascunde-me!*Lauternik (apărându-se.)* Eu nu pot fașe nimic... nu pot бага te în puzunar! (*Luminile dispar dela pavilionne.*)

Scena XVI.

*Aceiași, un caporal și patru ómeni, din cari unul duce o lanternă; vin dela dreapta.**Caporalul (inaintând.)* Mi se pare c'am vădut...*(Ómenilor.)* Stați! (*Celoralaltți.*) Cine-i acolo?*Laroz (incet.)* Nu ți nimic! nu raspunde!*Lauternik.* Frei se ne inpuște dumelui?*Caporalul (mai tare, cu pușca în mână.)* Cine-i acolo?*Lauternik.* Tracon francez!*Caporalul.* A! dta ești, dle sergent! bună séra!*Laroz (voind să-i espedieze.)* Nópte bună, și să ne vedem cu bine!*Caporalul.* Aveți bilete de voe, camaradi?*Laroz (indrásneșt.)* Haide de, ce întrebare!*Lauternik.* Eu am una!*Laroz.* Da, da, da! avem unul!*Caporalul.* Ian să vedem.*Laroz.* Sfinte Macovei, scóte-me și din asta! Déc' aș avé vr'un petec de hârtie (*făcându-se că caută, trece în mijloc.*) Cum, caporale, te temi de noi?*Caporalul.* Veđi că ofițerii sânt așá de aspri!*Lauternik.* Și faș tare pine... Ofițiri... (*Caporalul se 'ntórnă și pare a dice soldaților să aștepte.*)*Laroz (aparte găsind o hârtie.)* Aha! lista de bucate de ieri, la locanta Calului Albastru! să mânuim bine!*Lauternik (intindénd biletul.)* Iaca a mea.*Laroz (luându-l și arátând améndoue hârtiile caporalului, jucându-le între degete.)* Și iaca și al meu... Veđi bine că sântem fórté in regulă... doue bilete pentru voi doi... *Dă înderét lui Lauternik lista și pás-tréză biletul.* Tine! (*Cătră public.*) I-am tras șurubul!*Lauternik (rídénd, aparte.)* Este forte șiret ca ein urancudan!*Laroz (petrecénd pe caporal și trecénd la dreapta.)*

Mergi sánetos la slujba dtale, — noi nu te mai oprim... Complimente la cucóna nevésta dtale!

Caporalul (impins de Laroz.) Bine înțeles, — de vreme ce aveți bilete... (*Lauternik trece la stânga.*)*Lauternik (a parte.)* Tertaif! el me supér mult, freu mai pine se marga Laroz! (*Incet caporalului pe care-l ia de braț.*) Ascult caporal, tei înșelat... el nu ari pilet!*Caporalul.* Cum? nu are?*Laroz (zăreșce astă mișcare, și merge tiptil de ia pe caporal de brațul stâng. Incet, tragéndu-l puțin.)* Ian ascultă caporale, sergentul vré să-ți tragă calupul... el n'are bilet de voe...*Caporalul (supărându-se.)* El! asta-i prea mult! Ian stați dlor să ve revisuesc! (*Unui soldat.*) Buza-dulce, apropie finarul! (*Soldatul se pune între el și Laroz. — Lui Laroz.*) Dta mai întei... ești mai de temut! (*Ceteșce.*) Bilet de voe... tocmai e bun! e bun! (*Îl inapoeșce.*)*Lauternik (a parte, rídénd.)* Cum ai făcut el! gaboral ain papa-labti!*Caporalul (lui Lauternik.)* Dar dta?*Lauternik (dându-i pe al seu.)* Oh! eú!... eu ist forte liniștit.*Caporalul.* Asta nu-i un bilet de voe! — e un pașport cu semnalimentel!*Lauternik.* He? vas?!*Caporalul (cetind.)* Cap de vițel!*Laroz.* Tocmai așá-i!*Caporalul.* «Crieri de vacă»!*Lauternik.* Eu! grier de vaca! saperment!*Laroz.* Décă-i scris trebue să fie așá!*Caporalul.* «Piept de berbec»...*Lauternik.* Perbec!*Caporalul.* »Picióre de porc»!*Laroz.* Semnalmentele esacte!*Lauternik.* Cum! eu ai picior... tertei!*Caporalul.* Ghidușule! voiai să-mi tragi renghiul! haide! haide! poftim la recóre!*Lauternik (trecénd la mijloc și scotocind prin busunare.)* Saperman! noch drei mall! dar eu avut... eu sint zicur!*Laroz (plângéndu-l.)* Ce nenorocit e! sërmanul sergent!*Caporalul.* Mișcă sergente! mișcă!*Lauternik.* Eu nu pot! (*Lui Laroz.*) Și mididicuț are se fil!*Laroz.* Las' c'am să-i spun eu multe lucruri frumóse din partea dtale! că o vei răpí când vei căpétá bilet de voe...*Lauternik.* O ya! se m'aștept! (*Caporalului care vré să-l ducă.*) Mai aștept puțintel... sapre!... (*Lui Laroz.*) Am se ma intorc indat!... (*Caporalului cu ciudă.*) Ich halte es da nicht mehr aus...*Caporalul.* Fără 'mpotrivire! séu... (*Îl împinge între cei patru soldați, în mijlocul cărora Lauternik se plaséză mândru, și ese prin stânga.*)

Scena XVII.

Laroz, apoi Lolo.

(Nópte complectă.)

Laroz (singur.) L'am trîntit la recóre pe Alsațian! Aha! voiai să mi te măsori cu un copil al Parisului! tul... (*ascultă lângă grilă.*) Erá și timp! mi se pare că zăresc un pas de căprióră! e mătușica! (*trece în avansa*)

dreptei.) Oh! ce idee fulgerătoare!... Dăcă, la adăpostul nopții, aş cercă să-mi impac sergentul cu văduvița supărată!... lucrurile ar pute să se prindă de minune... peste câteva zile să-i trimit la primărie, ș-apoi și dragostea mea își va lua avânt! Ea e...

Lolo (deschide grila.) Am să-l nimicesc pe mișelul! (*Reînchide grila.*) Dar pentru ca nepoțica să nu se espue... să închidem bine porța! (*Ia cheia.*)

Laroz (a parte.) Bună prevedere! Lili nu va pute veni să ne 'nterupă! (*Suspînând comic.*) Ah!

Lolo (incet.) E acolo!

Laroz (vorbind stricat, imităză pe Lauternik.) Nenorogit Lauternik! ai bațit forti formos! du est ain mare tobiltoc! Eu nu mai trăznești spui tracosti teu la madam Lolo!

Lolo (a parte.) Vorbește de mine!

Laroz (suspînând.) Oh! suspin a mele! ești in stare se strici șeamuri dela dnei!

Lolo (incet.) Ce ăice el?

Laroz. Aud un bas mititel! Dumeta ești atoraplă fetufă!

Lolo. M'a recunoscut!

Laroz. A ya! inim al meu spune ca ya! și blan a reujit! (*Îi ia mâna.*)

Lolo (desfăcând-o repede.) Planul dtale? Cum dle? acel răvaș seducător adresat nepoței mele?...

Laroz. Știam eu pini ca la mata l'am hexpetuit!

Lolo. Ce spui?!

Laroz. Știam eu pini că mata ai se fii suriora și ai se fii in loc a dsale!

Lolo (surprinsă. cu indoelă.) Vra să ăică acum, iar me iubești pe mine?

Laroz. O ya! totteun! nișotat pe alt iubit?

Lolo. Dar nu mi-ai spus singur că iubiai pe Lili...

Laroz. Oh! Lili oder Lolo, tas ist ales ainz, nol nol... aber eu iubesc pe Lolo! oh Lolo! nur Lolo!

Lolo (a parte, suspînând.) Ah!

Laroz. Ya! eu sint tobítoc cum ain animal cu urechi lung... eu ai fost fermecat de ochi a matale... eu prapadit cap... și ai spus Lili oder Lolo... oder Lauti oder Laro...

Lolo (a parte.) Lucrul e cu puțință!

Laroz. Dar ateverat eu art pentru mata... numai pentru mata!

Lolo (indulcită, a parte.) Nu vorbește tocmai reu...

Laroz. Pentru asta ochi formos... pentru asta mână mititel! (*Sărutând-o, a parte.*) O Lili! inchide-ți ochii, căci in interesul teu fac tóte!

(Va urmă.)

N. A. BOGDAN.

Maxime și aforisme.

Nu prudența e propria antitesă a imbecilității, ci independența! — Pe nici o cărare piciorul nostru nu umblă cu atâta neplăcere și șovăire, ca pe ruinele ce se sfărîmă ale unei intimități de mai nainte! — Amiciția unei femei, oferite in loc de amor, e elemosina unui amor in agonie. i. g. b. — Mi-a făcut cu mult mai mult reu decât să pot vorbi bine despre el, mi-a făcut cu mult mai mult bine, decât să pot vorbi reu despre el.

Corneille.

Ómenii pe care-i resfățăm mai mult, nu sînt totdeuna aceia pe care-i și iubim mai mult. *O fică a Evei.*

Culese și traduse de

CAMIL B...

De ale medicinei populare.

Lumea ți se pare a fi atot-șciutóre in privința vindecării bólelor. Ori cine îți șcie da fel de fel de sfat la ori ce soi de bóla; dar cele mai adese-ori pe sfătuitor puțin il împórtă dăcă din doue trei cuvinte spuse de suferind séu de cei de aprópe ai lui, a ghicit felul bólei ori nu, căci el fără șovăire cată să-ți acațe de gât bagajul presupuselor sale cunoșcințe. Și ce insistență, ce pledări, ca să-l cređi, ca să te convingă, că ceea ce-ți spune, are lécl!

Me intorceam dela un băețel de 6 ani, muribund din cauza unei «beșici rele» (rana infectată) la degetu al treilea dela mâna stângă, pe care părinții, sfătuiți de alții, il tratase cu burete pucios, care se ăice că este bun de bubă. (Mamă-mea șcie că acel burete este inveninat ca șarpele; ómenii mari il suferé, dar copilul crud nu). Mâna copilului nu erá in sus nici umflată, nici roșie. Am văđut că infecțiunea pėtrunsesé tot sângele micului pacient și erá prea târđiu pentru a mai puté da ceva speranță rudelor bolnavului. Plecând mama bolnavului odată cu mine la preotul din sat și in desparerea ei «cântându-se» pe drum, o altă femeie, ce ne-a intimpinat in mersul nostru, o intrebă de bóla copilului și îi ăice: «pune-i la deget baligă de óie că-i trece». Amăríta mamă îi reflectă cu drept cuvėnt: Ce să-i mai pun când copilul «trage» de mórte (e in agonie). — După câteva ore pacientul a și incetat din viėtă. Mi s'a vorbit și de casul de mórte a unui copil, cărui i se dăduse prea mult mac fiert.

Vreau să ăic cu acésta, că la aplicarea medicamentelor populare trebuește rațiune și precauțiune. De altă parte inse, laud pe culegėtorii de medicină poporală, de óre-ce in tóte aceste colecțiuni găsim un material prețios de studiu. Academia română a dat un impuls insemnat pentru asemenea colecțiuni, publicând o lucrare de felul acesta a unui scriitor nu din savanții cei mari; in călindarele de Assaky și in calendarul diecesan bucovinean pe 1883 găsim asemenea colecțiuni de medicină poporală, iar nu de medicină de speculă, ca in calindarele «Universului»; tot așa se mai găsesé asemenea rețete răsipite prin «Gazeta săténului» pe 1885 și in «Casa rurală». O serie de articole de medicină poporală a publicat și dd. Liuba și Iana in colónele «Familiei» XXVIII, iar la 1874, reposatul avocat Manguica publicase tot ací un studiu prea interesant. Dl Liuba intr'o scrisóre m'a intreat dăcă merită să mai continue lucrarea aceea, și cu acésta ocaziune nu pot decât să-l indemn a o face, căci și așa va fi odată criticată lucrarea dlor, póte chiar și din partea mea impreună cu mai multe lucrări de acest soi, și atunci cel puțin să fie de ajuns de ce să se póta omul acăță.

Deocamdată, până a me puté ocupá mai in detaliu de studiul ce mi-am propus, voi da in nr. viitor câteva notițe ce le-am cules de ici de colea, precum din spusele mamei mele, apoi de prin Besarabia, Iași, dela vre-un bălcu séu iarmaroc și in fine la monastirea Vi-forita, vecină cu locuința mea actuală.

Mai mult neglijat este in medicina poporală diagnosticul, adecă lumea se mulțamește cu o simplă numire a bólei, pe când de dorit ar fi, ca culegėtorii să cėră dela cei ce le împărtășesc lécurile, și o mică descriere a bólei din cestiune. Unde credeam necesar și puteam dobândi vre-o relațiune in acésta privință, o notam.

DR. G. CRAINICEAN.

SALON.

Mama de familie.

De când i s'au făcut fetele mari, nu mai pune mâna pe nimic. Se 'ngrașă numai când se gândește că are să fie în curând sócră mare. Fetele ved de mėsă, ele deretecă prin odăi, croiesc rochi și albituri, alérgă în cóci și 'n colo, îi scriu până și scrisorile ei către prietene séu către băcani și șpiteri. Ea numai dăce: «Lino, fă cutare lucru; Marioro, adu cutare lucru; Zoe pune cutare lucru». Și fetele îi indeplinesc cu cea mai mare iuțelă și punctualitate poruncile. Privește la feluritele lor lucruri de mână, cu ochii mulțumiți și veseli ai unui profesor care își vede elevii tot atât de învățați cât și el. Căci ea le-a învățat pe fete tot ce-a știut. De multe ori nu-ș dă nici o părere, în ciuda copilelor care o intrébă mereu: «Spune mamă, cum ți se pare?» Imbulzită de întrebări, începe să casce, or să zimbescă cu un zîmbet de om sătul de liniște și de nelucrare și dăce: «E bine, bine, fórte bine!» Séu: «Mie nu-mi place! Par că mai trebuie ceva aci și aci și dincoala. Asta séménă cu a Sofții. Nu-mi place!»

E poftită pretutiendeni: la soarele, la nunți, la or ce adunări unde sînt cavaleri și dame. Séra când se întorce acasă, ba și a doua dî, le descóse câte un cias pe fete: «Cu cine ați danțat mai mult? Cu Grigore? E un terchea berchea! Nu l'aș face ginere, să me tae bucăți! Cu Ionescu? Ala, da, tot mai e ceva. Dar nu-mi place nici ala, prea e măruteț; eu vreau brad de flăcău! Cu sub-locotenentu? E spân. Mi-ar plăcé mai mult maioru, dar e cam flușturatic. Popescu nu și-a luat ochii dela Elena. Se uită când la ea când la mine. Mutră de ginere și ala! Nalt cât o prăjină! Îmi place omul mai potrivit la statură. Muma lui Iancu a stat mereu lângă mine și mereu îmi vorbiá de fiu-su. Mi-l arátá: «Iată, cum danțeză Iancu, iată cum vorbește Iancu cu Marióra, iată cum mănâncă Iancu la bufet». Ce vorbiái tu, Zoe, cu Zîmbici? Șcii că nu pot să-l sufer? Se imbracă reu. Prea se ține de jurnalele de modă, — să me slăbescă! Așá ginere nu mi-ar trebui odată cu capul! Băiatu popii, tot nebun! Ba cu aia, ba cu aia! sáriá ca o brezaie. Mi-a sărutat mâna de doue ori. Când a venit a treia órá, i-am dîs-o. Géba spuneți voi că: mai rar băeți ca Poznenii! Or fi danțând ei bine, or fi avënd parale, or fi frumoși, dar nu-mi plac și pace bună! Îmi sînt antipatici cum nu ve inchipuiți, dragă! Ál mic e leit tat-su! Bețivu. Ál mijlociu e mă-sa gol! Pălávaticu! Ál mare nn știu cui séménă! E sanchiu. Așá tacám nu-mi trebuie! Nu, ferescă Dđeu! Mă-sa, așá se vorbește, e o clefetitóre și jumătate. Nu scapă nimeni nevorbit de reu de ea! E foc! Ați băgat voi de sémă că secretaru își lungise urechile ascultând ce vorbiái voi cu Tăsică? Pretenții idióte! Șefu de biurou me felicitá mereu. Dđeu să-l înțelegă pentru ce. Ralița mi-a dat să înțeleg că Elena ar fi fórte potrivită pentru Coco. Politeța m'a oprit, dar îi dăceam una s'o ție minte multă vreme... E reu când nu-ș vede omu lungu nasului!»

Și fetele plictisite d'atâtea întrebări și păreri ale mamei lor, răspund: «Dar, lasă mamă, că nu ne-a cerut nimeni». Séu: «Dar lasă mamă, că nu s'a gândit nimeni la așá ceva!»

Bucuria ei cea mai mare e să auđă pe mosafiri

dicënd: «Sócră mare! Să te ved printre nepoței! Să-ți trăescă fetele! Așá fete, mai rar! Briliante, brățări de aur, nu alt ceva...»

Asemenea cuvinte îi remân în urechi și chiar când nu e nimeni în casă pare mereu că le aude.

De multe ori preocupată numai de viitorul fetelor, plină înse de pretenții și de îngâmfare, remâne pe gânduri ciasuri întregi, când nu mai aude nimic, nu mai vede nimic din cele ce se petrec prin pregiur. Și cu ochii fiși, îndreptați spre un punct óre-care, și cu mâna sub bărbie, pare că sondéză necunoscutul, că intrébă ursitele, că se cértă cu cei ce-i fac diferite propuneri, că aprobă, că desaproabă. Și în mijlocul acestei meditații, o auđi d'odată esclamând: «Vorbă să fie!... De, să vedem... Ce-om face, om face... Cum o vré Dđeu!...» Séu cîntând pe vre-o arie neînțelăsă: La, li, la, li, la; la, li, la, li, la...

D. TELEOR.

Noul președinte al Academiei.

Academia Română, la incheierea sesiunii generale, alegëndu-și biuroul pentru anul viitor, prin alegerea președintelui a indeplinit un act care a fost salutat cu bucurie de tótă suflarea românescă.

Noul președinte, veteranul nostru bărbat de litere dl George Barițiu, meritá acésta distincțiune, prin munca culturală a unei vieți jertfită națiunii sale; ceea ce inse dá alegerii o deosebită importanță, este faptul că noualesul are domiciliul de dincóce de Carpați.

Un ardelean președinte al Academiei din București, iată marele eveniment, a cărui glorie — după cum a dat să se înțelegă de unădî oratorul din Sibíu — se revérsă asupra tuturor românilor de dincóce; un eveniment și mai însemnat prin considerațiunea, că el ne indicá identitatea culturală a némului românesc.

Spre a serbá și «Familia» acest eveniment, ne-am cređut datori să reproducem în fruntea numerului de acum al foii nóstre portretul noului președinte, după care vor urmá portretele membrilor noi.

Incheiám aceste rënduri, urând ilustrului nostru veteran, care la 24 maiu va impliní anul al 81-le al etății, ca să se pótă bucurá încă ani îndelungi de stima ce-l încungiórá din tóte părțile!

Rugăciunea.

Tatál a murit și familia iubitóre îl jeleşce nemângaiată. În deosebi când se pun la mėsă, înima li se strînge de durere, că nu mai este acela, care i-a iubit atât de mult și care le-a agonisit pâneá de tóte dîlele.

Băiatul cel mai mic încă nu pricepe durerea acésta. El a fost numai în fașe, când i-a murit părintele. Dar fratele și surióra sa, ajutá pe mama lor, indemnându-l să-și pună mânila la olaltă, spre a se rugá lui Dumneđeu:

— Pânea nóstră cea de tóte dîlele!...

B o n b ó n e.

- Ce vrei să te faci, Fuiule, când o să fii mare?
- Soldat.
- Dar atunci poți să fii omorît.
- De cine?
- De dușman.